

ZPÍVEJTE HOSPODINU

Kázání ze soboty 10.12.2022 – br. Radomír Jonczy

I. Osvobození lidé zpívají

Apoštol Pavel a jeho spolupracovník Silas se jako křesťané při zvěstování evangelia pohanům v římském městě Filipis dostali do křížku s bohatými a vlivnými občany města. A jelikož spor s bohatým bývá obvykle předem prohraným (Sírachovec 8,2), neskončilo to dobře. Nakonec byli krutě zbičováni a s pouty na rukou a s nohama v kládě se ocitli ve vězeňské kobce, ze které nebylo úniku.

Mnozí z nás by na jejich místě začali láteřit. „Tak já tady Hospodine pro tvé dílo nasazují krk a ty dovolíš, aby se mnou bylo takhle nakládáno?“ Pavel a Silas však uprostřed noci v oné vězeňské kobce začínají zpívat a zpěvem oslavovat Boha. Nevěděli, jak vše skončí. Jejich vyhlídky byly doopravdy mizerné. Přesto zpívali.

Jak je to možné? Navzdory okovům zůstali lidmi vnitřně svobodnými. Přijali totiž evangelium a Spasitel Ježíš je svou smrtí a vzkříšením osvobodil.

A osvobozený člověk prostě a jednoduše zpívá, protože je mu do zpěvu. O tom se mnozí z nás mohli přesvědčit před 33 léty přesvědčili demonstracích na Václavském náměstí. S Martou Kubišovou jsme tam nadšeně, bez toho, aniž by nás k tomu někdo nutil, zpívali národní hymnu a modlitbu „Ať mír dál zůstává s touto krajinou“.

II. Svobodný zpěv osvobozuje interprety i posluchače

Nevím, zda Pavel a Silas při zpěvu ve vězeňské kobce používali nějaké rockové prvky :), jisté však je, že se strhlo veliké zemětřesení, pouta z jejich rukou spadla a vrata vězení se otevřela.

Za úvahou stojí, že stejný „odvaz“ spolu s Pavlem a Silasem prožili i spoluvězňové, kteří jejich zpěvu naslouchali. V textu jsme četli, že pouta spadla také jim. Nevím, zda díky zázraku uvěřili, z textu se však dozvídáme že zcela určitě uvěřil jejich žalářník. Pod vlivem emoce, kterou právě prožil, se před nimi vrhnul na kolena a prosil: „Bohové a páni, co mám dělat, abych byl zachráněn?“

III. Pavlův důraz na zpívání při bohoslužbách

Apoštol Pavel později, pravděpodobně také pod vlivem zkušeností z vězení ve Filipis, vybízel věřící sborů, které zakládal, aby v žádném případě při bohoslužbách neopomíjeli společný zpěv. Věřícím v Kolosách napsal: „Nechť ve vás přebývá slovo Kristovo v celém svém bohatství: se vši moudrostí se navzájem učte a napomínejte a s vděčností v srdci oslavujte Boha žalmy, chválami a zpěvem, jak vám dává Duch.“ (Kol 3,16) Také křesťanům v Efezu kladl na srdce: „Plni Ducha zpívejte společně žalmy, chvalozpěvy a duchovní písně. Zpívejte Pánu, chvalte ho z celého svého srdce a vždycky za všechno vzdávejte dík Bohu a Otci ve jménu našeho Pána Ježíše Krista.“ (Ef 5,19)

IV. Zpěv v dějinách křesťanství

Zpívání se tak stalo běžnou součástí křesťanských bohoslužeb. Křesťanský zpěv měl různé formy. Zpočátku šlo o **kantilaci** - zpívány přednes biblických textů a modliteb v podání těch, kteří bohoslužby vedli. Později se pak ke kantilacím přidružily **melodické aklamace** lidu, který na zpěv vedoucími reagoval zpěvem svým. Časem začaly vznikat **hymny** oslavující Krista Krále, z nichž některé se dochovaly v novozákonních spisech.

Za papeže Řehoře Velikého, tedy v letech 590–604 papežem se při bohoslužbách začala používat **gregorianika**, tedy jednohlase liturgické zpěvy bez doprovodu, ve volném rytmu, s melodiemi pohybujícími se v rámci osmera církevních tónin. Šlo o zpěvy krásné, ale velice náročné. Ty už nemohly být svěřeny prostému lidu, a tak je musel zpívat profesionální sbor.

To se nelíbilo reformátorům. Proti gregorianice ostře vystoupil curyšský reformátor **Zwingli**. Tyhle písně považoval za nesrozumitelné a příliš umělé. Dospěl k závěru, že liturgie postavena na gregorianice je zavádějící. Měl za to, že hudba odvádí pozornost účastníků od bohoslužby Božího slova a modlitby. Proto ji ve svých kostelích zakázal.

Nedůvěřivý k hudbě při bohoslužbách byl i **Kalvín**. Při vytváření liturgie podle svých představ však na rozdíl od Zwingliho alespoň podpořil jednohlasý zpěv přebásněných a zhudebněných žalmů. Takové písně nakonec sám skládal a zhudebnil i Krédo, tedy vyznání víry. Odmítal však jakékoli hudební doprovody těchto písní. Varhany z kostelů v Ženevě nechal rozštípat a vhodit do řeky Rhony.

Zcela jiný postoj k hudbě zaujal německý reformátor **Luther**. Na rozdíl od Zwingliho a Kalvína tvrdil, že Bůh své slovo zvěstovat i prostřednictvím hudby samotné. S velkou vehemencí se zasadil o to, aby se při bohoslužbách více zpívalo a hrálo, a prosadil, aby věřící při bohoslužbách zpívali ve svém rodném jazyku. Takové písně rovněž sám skládal, a dokonce se i dítil po oblíbených světských melodiích, ke kterým pořizoval duchovní texty. Věděl, že si lidé takové písně zazpívají rádi i v kostele.

Podobně veliký důraz na hudbu při bohoslužbách už dávno před Lutherem kladlo **Husitské hnutí a Jednota bratrská**. Některé jejich písně jsou dodnes součástí našeho bohoslužebného zpěvníku.

Nutno dodat, že po druhém vatikánském koncilu vykročila podobným směrem i Katolická církev. Společné zpěvy v národním jazyce mají dnes díky tomu při katolických bohoslužbách své nezastupitelné místo.

Naše církev se žel před léty nechala kalvínskou zbožností uchvátit natolik, že se v ní zpěv a hudba dostaly poněkud do pozadí. Hodinová kázání a minimum zpěvu byl ještě v dobách mého dětství více méně běžný průměr. O to vděčnější jsem při pohledu zpět všem těm, kteří se tomuto nešvaru nebáli čelit a leccos svým přístupem s Boží pomocí změnili.

V. Zpívání na Vinohradech

Před řadou let léty jsem s naší dřívější vinohradskou mládeží poprvé vyrazil na vodu. Hned první večer jsem byl šokován tím, že u táboráku místo zpívání četli noviny a diskutovali o politice. Se zájmem se mnou studovali Bibli a zájem byl i o společné modlitby. Na zpěv však jaksi nedošlo. A tak jsem se svou kytarou fungoval jako přehrávač. Vůči tomu námitky neměli. Ptal jsem se jich tenkrát, jak si představují bohoslužby bez zpívání a oni řekli, že v pohodě.

Docela mne tato vidina děsila. O to více jsem byl vděčný, když později přišli s tím, že budou zpívat gospely.

Těší mne, že jsou vinohrady sborem zpěvným a nemám přitom zdaleka na mysli jen gospel. Toho času jezdím jako vedoucí oddělení Křesťanského domova po vlastech českých a moravských a mohu říct, že v málokterém sboru mi tak jako tady na Vinohradech při společném zpěvu naskakuje husí kůže. Taky že můj profesor, vrchní liturg Evangelické teologické fakulty Pavel Filipi, který u nás blahé paměti pravidelně kázal, tvrdil, že si k nám chodí s velkou chutí zazpívat a pochopitelně, že si nemohl vynachválit sborový zpěv.

A tak si troufám tvrdit, že Zwingli byl ve svém přístupu k bohoslužebné hudbě heretik. Calvin k němu žel neměl daleko. Pokud jde o hudbu, jsem prostě Lutherán a modlím se spolu s apoštolem Pavlem, aby v nás Duch svatý svou mocí probouzel touhu po chválení Boha a zprostředkovával tak nám i těm, kteří nás budou poslouchat vždy znovu svobodu.

A teď už bych jen závěrem rád dodal, že se sestry a bratři moc těším na dnešní večerní koncert našeho chrámového sboru. Srdečně vás na něj zvu a budu rád, když jej prožijeme společně. Bůh požehnej naše snahy.

Amen